

Regjeringen er i gang med å skrive en melding til Stortinget om jordbrukspolitikken. Dette skal være en næringspolitisk melding som skal legge rammer for norsk matproduksjon framover. Spørsmål som blir behandlet i meldingen er hvordan matproduksjonen kan økes, effektiviteten kan styrkes og hvordan konkurransekraften for jordbruksnæringen kan bedres.

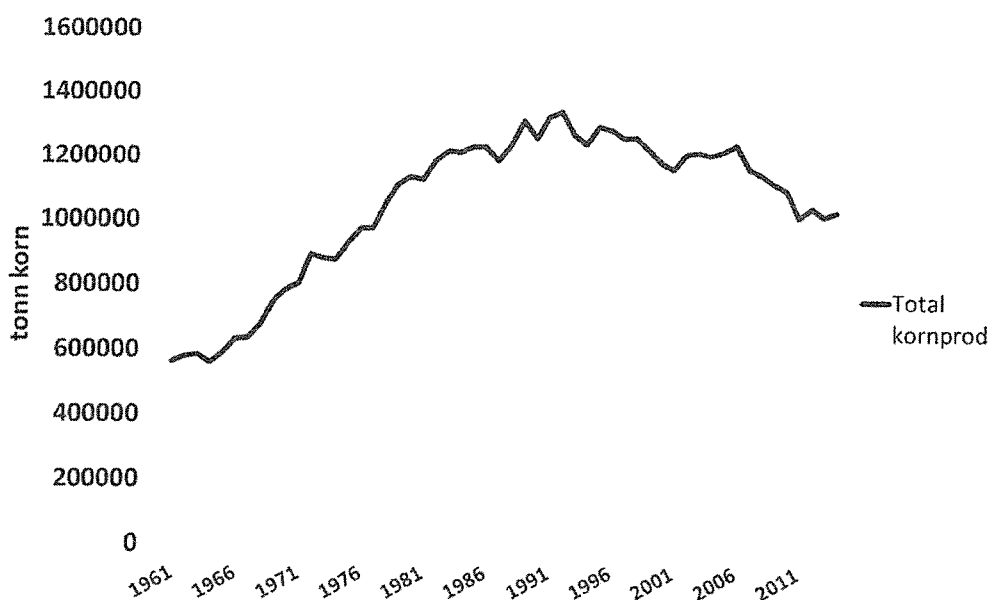
Innspill fra Yara Norge AS til Regjeringens melding om jordbrukspolitik til Stortinget

Yara mener at det ikke eksisterer en motsetning mellom produktiv agronomisk praksis og behovet for redusert miljøavtrykk i norsk planteproduksjon. Det er fullt mulig å oppnå begge deler, hvis man kombinerer moderne landbruksteknologi og optimal bruk av innsatsmidler med gårdbrukerens kunnskap om egen jord.

Skal norsk matproduksjon ha legitimitet over tid, er det helt avgjørende at den er forankret i et ønske om å utnytte de norske arealressursene optimalt. Korn og grasarealene i Norge utgjør ca. 95% av det totale dyrkingsarealet. Dermed blir produktivitet i norsk landbruksproduksjon tett knyttet til utviklingen innenfor disse to produksjonsgreinene.

Norsk kornproduksjon i positiv utvikling

I 2011 startet Yara Bransjeprojekt «Økt norsk kornproduksjonen» sammen med våre kunder i det norske markedet (Norgesfôr, Fiskå Mølle, Felleskjøpet Agri og Norske Felleskjøp). Fokuset i bransjeprojektet var: Bedre agronomisk praksis – hvordan skal vi øke avlingsnivåene i norsk kornproduksjon? Bakgrunnen for prosjektet var en felles forståelse av at den langvarige nedgangen i norsk kornproduksjon fra 1991 og fremover ikke kunne fortsette.

2014 er prognose

Kilder: SSB, Landbruksdirektoratet

Bransjeprojektet resulterte i en rekke positive tiltak og endret fokus blant beslutningstagere, forskere, rådgivere og korndyrkere.

Det systematiske arbeidet som først ble utført av Bransjeprojektet og senere videreført i forskningsprosjektet AGROPRO, viser potensialet når ulike fagmiljøer/bransjer samarbeider om å snu en negativ utvikling. Kornmiljøet i Norge fokuserer nå på økte avlinger med god kvalitet, etter en langvarig negativ trend i norsk kornproduksjon.

Statistikken over de to siste avlingsårene viser følgende avlingsutvikling.

År	Nasjonal kornproduksjon (tonn)	Førstehåndsverdi (mill NOK)
2010-2014 (5 års snitt)	1 043 400	2 294
2014	1 174 900	3 113
2015	1 280 000 (est.)	3 456

2015 var tidenes beste kornår. Dessverre kan vi ikke forvente slike vekstbetingelser hvert år. Skal vi få en videre vekst i norsk kornproduksjon bør norske landbruksmyndigheter bruke virkemidler som påvirker størrelsen på kornarealet. I 1991 produserte Norge nesten 1 400 000 tonn korn og kornarealet var 3 700 000 dekar. I dag er kornarealet sunket til ca. 2 800 000 dekar. Det er mye fokus på nedbygging av dyrket mark, men mesteparten av det forsvunne kornarealet skyldes omlegging til lav-intensiv grasproduksjon eller at arealet er tatt ut av produksjon grunnet uhensiktsmessig skifte-arrondering. Skal LMDs målsetning om 20% økt kornproduksjon i løpet av 10 år oppnås, må mest mulig av dette arealet igjen tas i bruk til kornproduksjon. Å snu den negative arealutviklingen innen korn er krevende, men verdien av stabil avsetning av korn bør være interessant for mange grasdyrkere. 2015 var også et meget godt grovfôrår for norske grasbønder. Mange grasdyrkere på Østlandet opplever nå at det er svært vanskelig å få omsatt grovfôr grunnet lav etterspørsel.

Bekymring fra Yara:

Yara ønsker å understreke at det svært ofte ikke er en motsetning mellom et produktivt landbruk, god agronomi og redusert miljøavtrykk. I de fleste tilfeller er det tvert i mot nær sammenheng mellom gode avlinger, optimal agronomi og lavt miljøavtrykk. Yara mener at den enkelte gårdbruker med mange års kunnskap om egen jord, støttet av dyktige lokale rådgivere, er den som er best i stand til å vurdere optimale agronomiske valg. Det må ikke bli slik at forvaltningen gis makt til å definere hva som er optimal agronomi for den enkelte korndyrker. Erfaringene så langt er at det er vanskelig å få målbare miljøforbedringer når forvaltningen griper dypt inn i bondens agronomiske handlingsrom. Tvert om er resultatet ofte lavere kornavlinger med dårligere kvalitet. Da kan man ikke lenger kalle det vellykket miljøpolitikk, fordi det resulterer i økt import av råvarer til mat og kraftfôrindustri fra utlandet.

Stort potensial i norsk grasproduksjon

I Yara ser vi et stort uforløst avlingspotensial i norske engarealer. Store områder drives agronomisk underoptimalt, og dette bryter med norsk landbruks fremste varemerke – nemlig verdien av norskprodusert mat basert på norske fôrressurser.

Godt grovfôr er grunnlaget for en effektiv produksjon av mjølk og kjøtt fra drøvtyggere, samtidig som dyras helse og velferd ivaretas og importen av kraftfôr kan begrenses eller reduseres.

Førstehandsverdien for grovfôret i norsk mjølkeproduksjon er 6,2 milliarder kroner per år. Dersom man oppnår en 1% effektivisering i grovfôrproduksjonen vil det ha en verdi på 62 millioner kroner per år fra mjølkeproduksjonen. Samlet for norsk drøvtyggerproduksjon vil den potensielle verdien være over 100 millioner kroner per år.

Fokus på økte grasavlinger vil gi vesentlige bidrag til å nå sentrale landbrukspolitiske mål som økt sjølforsyning med melk og kjøtt produsert på norske ressurser, lønnsomhet for den enkelte bonde, utnyttelse av tilgjengelig areal og ivaretagelse av landbruket i distriktene. Mye tyder på at utviklingen med økt ytelse og større besetninger vil fortsette i kommende år. Dette vil kreve større grovfôravlinger og bedre grovfôr kvalitet.

Tall fra TINE Mjølkeøkonomi (tidligere effektivitetskontrollen) og analyserte grovfôrprøver viser at kvaliteten av norsk grovfôr er den samme i dag som i 1990. Kvaliteten er med andre ord ikke forbedret på 25 år på tross av at foredlingsarbeidet i gras viser et potensial for framgang både når det gjelder kvalitet og avlingsmengde.

Det er stort handlingsrom for å oppnå både økte avlinger og forbedret lønnsomhet samtidig som miljøbelastningen reduseres. Tall fra TINE Mjølkeøkonomi viser at kostnadene ved produksjon av grovfôr har økt med 30% de siste årene. Videre anslår TINE Mjølkeøkonomi at avlingsmengdene har stagnert, samtidig som grovfôravling er en av variablene som har størst betydning for grovfôrkostnaden. Kostnadene for produksjon av grovfôr, både de variable og de faste, varierer betydelig mellom bruk. Totale grovfôrkostnader varierer med mer enn 50%.

Drøvtyggerproduksjonene står for om lag 68 % av landets beregnede klimagassutslipp fra jordbruket. God grovfôr kvalitet vil senke klimabelastningen fra drøvtyggerproduksjonene. En FAO rapport fra 2012 påpeker at landbruket er en viktig aktør for å kunne redusere utslippene av klimagasser og mulige tiltak knyttet til grovfôrproduksjon er:

- Bedre grovfôr kvalitet
- Bedre utnyttelse av husdyrgjødsel
- Økte grovfôravlinger ved optimal gjødsling
- Forenklet jordarbeiding

Ved siden av strategier som gir økt avling og bedre grovfôr kvalitet, er forhold som øker karbonbindingen i jord viktige. Dette gjelder spesielt på grasmark og beite, derfor vil økt vekt på en optimal grovfôrproduksjon være et viktig bidrag til å redusere klimagassutslippet fra jordbruket.

På denne bakgrunn kan en konkludere med at:

- For liten produksjon av grovfôr av god kvalitet kan rokke ved grunnlaget for norsk drøvtyggerproduksjon og kanaliseringpolitikk, og dermed sentrale målsettinger for norsk mat- og landbrukspolitikk.
- Analyser viser at det er gjennom økt utnyttelse av våre grovfôrarealer at man kan øke andelen av norsk fôr i rasjonen til drøvtyggere.
- Økt utnyttelse av våre grovfôrressurser vil være et viktig bidrag for å oppnå reduksjon i klimagassutslippene fra jordbruket.

Yara håper at den nye Landbruksmeldingen vil se norske grasarealene som en ressurs for nasjonen. En ressurs vi har plikt til å utnytte på en god og bærekraftig måte. Ut fra vår landbruksfaglige forståelse betyr dette at vi er avhengig av drøvtyggere for å utnytte våre grasarealer.

Gjødsel­faglige anbefalinger for å støtte oppunder gode gras og kornavlinger:

Gode avlinger er den aller mest effektive metoden for å sikre høy N-effektivitet av tilført næring. Dette kommer tydelig frem i nitrogenprognosefeltene som ble utført av Bioforsk i perioden 1991-2014. Her har Hugh Riley, forsker ved NIBIO, gruppert mer enn 300 nitrogenforsøk ut fra lavt, middels og høyt avlingsnivå. Vi ser helt klart at nitrogener­effektiviteten blir best ved høyt avlingsnivå, selv om det gjødsles vesentlig hardere. Vi ser nøyaktig samme konklusjon hvis vi studerer fosfor-uttak av jord. De siste års kornavlinger tar bort vesentlig mer fosfor enn det som tilføres gjennom tradisjonell norm-basert gjødsling med Fullgjødsel (NPK-gjødsel).

Avlingsnivå	Optimal N-gjødsling	N-opptak i korn	N-overskudd
(Kg/daa)	(Kg N/daa)	(kg N/daa)	(kg N/daa)
Lavt (250 kg)	10,6	4,5	6,0
Middels (500 kg)	13,6	8,8	4,9
Høyt (750 kg)	16,7	13,8	3,0

Kilde: Riley, Bioforsk, 300 forsøk 1991-2014

Yara håper utgangspunktet for den nye Landbruksmeldingen vil være fokus på optimal agronomisk praksis. Det må være handlingsrom for dyktige agronomer å glede seg over høye avlinger med presis bruk av innsatsfaktorer. I den senere tid er vi blitt klar over at Landbruksdirektoratet har bedt NIBIO utrede en ny gjødselnorm hvor prinsippet er at man skal tilføre nitrogen basert på N-mengden som

fjernes med avling. Vi vil advare mot en slik gjødslingspraksis fordi styrt N-gjødsling ut fra dette prinsippet vil gi betydelig avlingsnedgang i kornproduksjonen. Dessuten er overgjødsling med nitrogen svært ulønnsomt for bonden, fordi han risikerer legde, vanskelige innhøstingsforhold og tapt kvalitet (f.eks. falltall). I tillegg er nitrogengjødsel en kostbart innsatsfaktor som gårdbrukeren ønsker å utnytte optimalt.

Riley har gruppert forsøkene i N-prognosefeltene for å belyse effektene av en ny gjødselnorm, for å belyse konsekvensene av balansegjødsling med nitrogen. Sammenstillingen nedenfor viser tydelig hvor negativ avlingseffekt styrt N-gjødsling utfra bortføring med avling vil medføre. NIBIO har i Lysimeterforsøket på Apelsvoll målt 2,5 kg nitrogen i avrenning på forsøksruter som ikke har mottatt gjødsel på nær 30 år. Rileys påstand er at denne nitrogenmengden må kompenseres gjennom ekstra gjødsling, ellers vil jordas dyrkingsverdi på sikt forringes.

Gruppering etter avlingsnivå	450 kg	600 kg	750 kg
300 forsøk 1991-2014			
Balansegjødsling	<u>Kg N/daa = kg N fjernet med avling</u>		
Bygg	5,1	7,8	11,0
Høsthvete	5,4	8,0	11,4
Vårhvete	7,7	10,5	14,0
Havre	5,7	8,5	11,7
	<u>% avlingstap</u>		
Bygg	21	11	5
Høsthvete	19	14	9
Vårhvete	11	7	4
Havre	18	9	3
+ 2,5 kg N	<u>Kg N/daa</u>		
(kompensasjon for bakgrunns avrenning)			

Bygg	8,8	11,7	14,9
Høsthvete	9,1	12,1	15,6
Vårhvete	11,2	14,2	17,9
Havre	9,4	12,2	15,5

% avlingstap

Bygg	6	2	0
Høsthvete	7	4	2
Vårhvete	3	1	0
Havre	4	1	0

Vi ser at ekstra nitrogen, utover balanseprinsippet som vurderes (+ 2,5 kg N/daa), reduserer avlingstapet betydelig. I Yara har vi langt mer tro på presis nitrogentildeling av gjødsel i takt med plantenes opptakskurve som bærende prinsipp. Dette vil gi økt utnyttelse av tilført nitrogen, og redusere faren for utvasking og denitrifikasjon. For mineralgjødsel vil vi langt heller se en utvidet satsning på presisjonsgjødsling gjennom satsning på moderne spredere, profesjonelle entreprenører og bruk av N-sensorteknologi. Dette vil være et fremtidsrettet grep hvis målsetningen er høyere kornproduksjon, bedre kvalitet og redusert miljøbelastning. Presis nitrogengjødsling vil bidra til økt proteinnivå og redusere legdepresset, noe som kan forhindre tapt mathvetekvalitet grunnet lavt falltall. Vi håper en slik filosofi vil danne basis når norske myndigheter nå skal utforme en ny landbrukspolitik med fokus på hvordan matproduksjonen kan økes, effektiviteten styrkes og konkurransekraften for jordbruksnæringen bedres. Yara vil gjerne bidra til en slik utvikling gjennom vår teknologiutvikling innen klimasertifisert gjødsel, N-sensorteknologi og forskningsaktivitet for optimal bruk av våre gjødselprodukter.

I 2008 ble balansegjødslingsprinsippet med fosfor og kalium innført som ny gjødselnorm. Yara mener dette var et fornuftig grep. Vi vil anbefale at dette gjødslingsprinsippet videreføres.

Er tilskuddene i norsk landbruk riktig innrettet?

For noen år siden gjennomgikk Yara tilskuddsordninger i landbruket for å se på hvorvidt det gis tilskudd vi mener ikke er produksjonsfremmende. Vår vurdering er at årlig tilføres ca. 4 milliarder kroner i tilskudd til norske gårdsbruk, som enten er produksjonsnøytrale eller til og med produksjonsdempende. Yara vil påpeke at en kritisk gjennomgang av disse ordningene, vil kunne frigjøre midler til nødvendige

grunnlagsinvesteringer i dyrkingstiltak som vil fremme økt produktivitet i gras og kornarealene i en årrekke fremover (for eksempel grøfting og kalking).

Med vennlig hilsen

Anders Rognlien

Chief agronomist

Yara Norge AS